

Føroyska samfelagið hevur fingið ein nýggjan bólk av arbeiðandi fátøkum/»working poor«

Ingrid S. Henriksen

ST-sáttmálin bannar øllum mismuni vegna brek

Í grein í MBF blaðnum hin 1. september 2014 verður sagt frá,

at ST-sáttmálin um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek, varð samtyktur í Sameindu Tjóða hin 13. desember 2006. Og at Føroya Løgting hin 13. mei 2009 samtykti, at hesin sáttmáli eisini skal galda fyri Føroyar. Eitt er at gera sáttmála um rættindi hjá fólki, sum bera brek, men má slíkur sáttmáli eisini haldast í verki. Tá serstakliga tann sera týðningarmikil parturin av ST-sáttmálanum, ið ásetir at fólki, ið bera brek, hava rætt til arbeiði og løn javnbjóðis øðrum.

§ 18 a í Forsorgarlógini gav fólki, ið bera brek, rætt til at fáa arbeiði á vanliga arbeiðsmarknaðinum til vanliga løn og vanligar arbeiðsmarknaðarlígar treytir

Fram til 2012 høvdu fólki, ið bera brek, sambært § 18 a í forsorgarlógini rætt til at fáa arbeiði og løn javnbjóðis øðrum. Hesi rættindi, sum áttu at verið sjálvsøgd, vórðu kollrend og tikin av, tá skipanin um “vard stórv” í § 18 a í gomlu forsorgarlógini varð tikin

av í 2012. Skipanin um “vard stórv” tryggjaði, at varandi sjúk og fólki, ið bera brek, fingið júst somu løn og aðrar arbeiðsmarknaðarlígar treytir, sum tey, ið eru á vanliga arbeiðsmarknaðinum, ið ikki bera brek og sum hava góða heilsu. Í staðin fingi vit nýggjar lógarásetingar, sum grovliga diskriminera heilsuliga brekað á arbeiðsmarknaðinum. Hetta bæði lønarliga og tá umræður eftirløn og aðrar arbeiðsmarknaðarlígar treytir. Nýggju reglurnar vórðu ásettar í §§ 21-24 um sonevnd “tillagað stórv” og “avtalaða løn” í løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk.

Lógarásetingar í løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk hava skapt ein nýggjan bólk av »arbeiðandi fátøkum«/»working poor«

At skipanin um “vard stórv” í § 18 a í gomlu forsorgarlógini varð tikin av, var eitt risa afturstig fyri fólki, ið bera brek. Rætturin til arbeiði og løn javnbjóðis øðrum varð við lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk í §§ 21-25 tikin frá fólki við skerdari heilsu. Við hesum lógargreinum er skaptur ein bólkur av heilsuliga skerdum, ið eru í arbeiði, men sum einans kunnu fáa lága ella avmarkaða løn. Við hesum lógásetingum um arbeiði til heilsuliga skerd varð í 2012 skaptur ein nýggjur

bólkur av “arbeiðandi fátøkum”. Hesar lógásetingum hava skapt ein nýggjan bólk av figgjarliga sperdum einstaklingum og familjum. Sambært lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk fáa varandi sjúk og fólki, sum bera brek, nevniliga ikki somu løn sum onnur, men einans partvísa og avmarkaða løn og fáa ikki sáttmálasett eftirlønargjald, sum tey, ið fáa løn sambært vanligu sáttmálanum á vanliga arbeiðsmarknaðinum.

Veik rættarstöða, ótryggleiki og lág arbeiðsinntøka ein fylgja av skipanini »tillagað starv« í løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk

Føroya Lærarafelag skrivaði í grein í Skúlablaðnum nr. 3/2012, at løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk

fór at skapa veikari rættarstöðu og ótryggleika fyri limir Lærarafelagsins, sum høvdu brúk fyri vardum starvi/serliga tillagaðum starvi. Greitt varð frá, at sjúkuraktur fólaskúlalærari, ið hevði brúk fyri vardum starvi, kundi missa uml. 7.200 kr. um mánaðin (ella tilsamans 86.400 kr. um árið) við at fara í sonevnt “tillagað starv” sambært §§ 21-23 í løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk. Við hesi lóg reyk tryggleikin viðv. setanarviðurskiftum og eftirløn v.m., sum vanliga er ein partur av avtalum millum arbeiðsgevara og fakfeløg.

Endurskoðan av skipanunum um »tillagað starv« og »avtalaða løn«

Í § 38 í løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk er ásett, at skipanin um

“tillagað starv” og “avtalaða løn” smbr. §§ 21-24 skulu endurskoðast í seinasta lagi 1. januar 2016.

Henda endurskoðan av §§ 21-24 um arbeiði og løn til varandi sjúk og brekað í løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk frá 15. mai 2012, ið grovliga diskriminera heilsuliga skerd starvsfólk á vanliga arbeiðsmarknaðinum, má broytast, hetta ongantíð ov skjótt. Hetta soleiðis at heilsuliga skerd aftur kunnu fáa starv sum fulltíðarsett og við fullum lønarbrøki. Og sum ásetir at fyritiðarpensjónistar kunnu fáa vanligt partíðarstarv til vanliga sáttmálabundna løn.

Heilsuliga skerd eiga at kunna fáa arbeiði og løn javnbjóðis teimum, sum hava góða heilsu og sum ikki bera brek. Føroyar mugu halda tann partin av ST-sáttmálanum fyri einstaklingar, ið bera brek, sum ásetir at fólki, ið bera brek, hava rætt til arbeiði og løn javnbjóðis øðrum. ST-sáttmálin, sum Føroyar undirskrivaðu hin 13. mei 2009 um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek, má ikki vera eitt tómt hylki, men má virðast og útinnast í verki.

Tórshavn, hin 18. apríl 2015

Gambling við høvuðsvinnuni

Elsebeth Mercedis Gunnleygsdóttir

Løgtingskvinnu

Vit hoyra ofta, at øll skulu hava sama møguleika viðv. atgongd til fólksins ogn. Í grundini er onki skeivt við hesi

áskoðan. Vildi tú ynskt sama stóra áhuga fyri víðarimening av okkara tilfeingi. Tað er her, at nógvir ótroystir møguleikar liggja og stórir vakstrar-møguleikar. Vit hava sum er nóg mikið av stáli at fáa tilfeingi upp úr havinum. Tað verður gjørt gott og effektivt.

Ført verður fram, at meira fæst burturúr fólksins ogn, um onnur sleppa framat.

Hvat verður øðrvísi ?

Hvat er tað, sum nýggju vinnulívs-mennirnir fara at megna, sum nú-verandi ikki eru førir fyri ? Hvat fer at broytast ?

Verður oljan biligari? Verða hýrurnar minni og proviantur og útgerð biligari? Verða skipasmiðjurokningarnar minni, ella fara skipini at brúka biligari útlendskar skipasmiður?

Verða nýggir biligari veiðiháttir uppfunnir? Hvørji skip verða nýtt? Verða nýmótans uppisjóvarskip

biligari at keypa, um aðrir sleppa framat? Møguliga kunnu teir keypa skipini frá gomlu aktørnum fyri ein biligan penga. Ella er meiningin kanska at keypa gamlar útslitnar dangur og útlenska arbeiðsmegi?

Pengarnir sum koma inn við kassa í verða mistir aðrastaðni og vit missa meir fyri minni. Allir ringvirkningarnir verða burtur.

Hvar vóru herrópinu tá høvuðsvinnan sveik ?

Hvar vóru allar hesar røddir, tá harðast leikaði á? Ella eru hesi herróp bert at hoyra í bestu tíðum? Kann tað hugsast, at hesar røddir stillisliga fara at tagna, um tíðirnar versna aftur og onki verður at stríðast um. Øll, sum fáast við fiskivinnu og liva tætt upp at fiskivinnuni vita, at tað gongur upp og niður. Tað er bara ein spurningur um tíð, inntil alt kann broytast 180 stig.

Skal so alingin á uppboðssølu eisini ?

Vilja somu búskaparfrøðingar eisini hava alingina á uppboðssølu? Er eisini tørvur á nýggjum aktørum her og fer alingin at kasta meir av sær til samfelagið so? Eru firðirnir í Føroyum ikki eisini fólksins ogn?

Hvat við alifeløgnum sum eru í dag? skulu tey leggja stilt og biða til tey møguliga fáa møguleikan aftur

einaferð í framtíðini um 5 – 10 – 15 ár.

Mugu vera varin

Nei vit skulu ansa okkum, hvussu vit uppføra okkum. Vit eru nóg, sum kunnu fortelja øllum frøðingum, at tað framvegis eru fiskivinnan og alingin, sum halda Føroya landi uppi og sum rindar alt gildið. Um ein byrjar at gambli við hesum, kann tað verða til størsta skaða fyri landið. Hetta eru vinnur, sum eru upparbeiddar ígjøgnum fleiri ár og fleiri ættarlið, eisini langt aðrenn kvotasamráðingar byrjaðu. Forfedrar okkara lögdu lunnarnar og lögdu hjarta og sál í. Tað hevur minni enn so altíð gingið væl. Nógva hava bløtt og rindað høgan prís. Hetta vóru veruligir vinnulívmenn, sum ikki góvust á hondum. Teir vildu nakað oguttan teir, vóru vit ikki her í dag og onki var at klandrast um.

Vænti ikki nakar ynskir seg aftur til árinu, tá høvuðsvinnan sveik. Fólk í hópatali fluttu av landinum fyri at yvirleva. Teirra lívsgrundarlag í Føroyum var burtur. Teppid bleiv skrykt undan teimum. Arbeiðsloysið var stórt og skatturin ovhonds høgur. Tíbetur áttu Føroyar framvegis nakrar úrmælingar eftir. Hesar hava megnað at virkað fólksins ogn til tað, hon er í dag. Eitt vælferðarsamfelag við minsta arbeiðsloysi í Europa, fólkaøkstri og lækkandi prístali. Vit hava eitt gott heilsuverk, al-

mannaverk, skúlaverk o.s.v. . Tað er undir verandi skipan og við verandi aktørnum í vinnuni, at hetta er hent. Saman við dugnaligum arbeiðsfólki eiga hesi stóran heiður uppibornan.

Skal alt á uppboðssølu ?

Kann ikki lata vera við at taka ein parallell, tá nógva vilja hava arbeiðsplássini í fiskivinnuni á uppboðssølu? Skulu so eisini øll almenn arbeiðspláss á uppboðssølu við jøvnum millumbilum? Soleiðis kundi okkara ungdomur, sum búleikast í øðrum londum eisini havt sama møguleika til hesi almennu stórvini. Vit kundu fingið hesi heimaftur nýútlærd, við nýggjum teorium og kanska betri próvtølum. Tey, sum sita í hesum stórvum nú, kundu so bara leita sær eftir øðrum stórvum aðrastaðni. Hví skuldu tey eisini sitið har fyri lívstíð, tá onnur betri skikkað eru og sum gjarna vilja, men fáa ikki møguleikan?

Øll almenn leigumál kundu eisini verið seld á uppboðssølu. Trúgvi at fleiri av almennu leigumálunum í høvuðsstaðnum kundu fingist fyri helvtarprísuttanfyri høvuðsstaðin.

Tá høvdu vit sæð mótmælisgongur

Kann lítið ímynda mær skilið, ið tá hevði verið. Tá høvdu vit sæð mótmælisgongur, sum ongantíð

áður og sendingar og samrøður í miðlunum. Føstu tryggu stórvini við góðari pensión skuldu knappliga út-lutast. Tað hevði verið ótryggleiki sum vildi nakað. Tað er júst hetta, nógva ætla at gera við okkara fiskivinnu, okkara høvuðsvinnu. Hevur okkara høvuðsvinna ikki sama status ?

Hønan og gullegginu

Nei vit muga ansa okkum, at vit ikki drepa hønnuna, sum verpir gullegginu. Vit hava eitt gott samfelag, men treyðugt so, so eru framvegis nakrar justeringar sum skulu til. Vit høvdu eitt alt ov høgt skattatryst. Tað bleiv tosað og tosað, men ikki fyrr enn henda samgongan kom til bleiv handlað og vit innfórdu flatskattin, sum var hart tiltrondur. Vit settu hol á at linka um høg skattatryst.

Andstøðan sær bara feilir

Andstøðan sær næstan bara feilir og manglar og sær stórt sæð onki gott. Minnir ikki sørt um óðar uppøstar áskoðarar til fótbóltsdyst. Negativar áskoðarar, sum bara grenja, knarra og mjarra um alt, sum spælarnir inni á vøllinum gera skeivt. Skeivar og manglandi avleveringar, fótfæilir osv. Sjálvir duga teir ikki at sparka til ein bólt, men at standa á síðulinjuni og rópa ókvæmisorð eftir spælurum og dómara inni á vøllinum, er ongin trupulleiki.